

МОДЕЛЬ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ ДО ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

У статті розкрито проблему формування готовності магістрів менеджменту освіти до інноваційної професійної діяльності; подано модель фахової підготовки магістрів менеджменту освіти до інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом; визначено цільовий, змістово-операційний, результативний блоки моделі; розкрито сутність компонентів готовності магістрів до інноваційного управління закладом освіти; розглянуто зміст, принципи, організаційно-педагогічні умови, форми та методи професійної підготовки магістрів менеджменту освіти до інноваційного керівництва загальноосвітнім навчальним закладом; виділено критерії й показники готовності майбутніх керівників закладів освіти до інноваційного менеджменту; проаналізовано загальні положення фахової підготовки магістрів менеджменту освіти до інноваційної діяльності; обґрунтовано науково-методичні рекомендації щодо реалізації певних організаційно-педагогічних умов у процес професійної підготовки майбутніх фахівців.

Ключові слова: менеджер освіти, модель, моделювання, інновація, управління, інноваційне управління, методика.

З огляду на реалії сьогодення важливим для України є прискорений інноваційний розвиток, який передбачає створення необхідних умов для оновлення внутрішньошкільного управління та сприяє подальшому вдосконаленню навчально-виховного процесу фахової підготовки магістрів менеджменту освіти до впровадження інноваційного управління. Обґрунтування закономірностей та концептуальних положень підготовки управлінців нової генерації передбачає розробку моделі фахової підготовки магістрів менеджменту освіти до інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом.

Проблему моделювання підготовки до майбутньої професійної діяльності висвітлено в наукових працях В. І. Андрєєва, В. Є. Береки, Д. М. Григор'єва, Б. С. Динамова, Н. В. Кузьміної, В. Я. Лифшиц, М. М. Нечаєва, Є. М. Павлютенкова, С. О. Сисоєвої, В. О. Сластьоніна, М. М. Таланчука, Д. В. Чернилевського та ін.

Мета статті – висвітлити модель фахової підготовки магістрів менеджменту освіти до інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом.

Спираючись на аналіз філософської, психолого-педагогічної літератури, присвяченої вивченню методології та методики науково-педагогічних досліджень, ми виокремили основні підходи до визначення поняття “модель”. М. М. Окса підкреслює, що “під моделлю розуміють уявну або матеріальну систему, яка, відображаючи або відтворюючи об'єкт дослідження, може замінити його так, що її вивчення дає нову інформацію про цей об'єкт” [8, с. 69].

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що модель (від лат. *modulus* – зразок) – примірник, який є умовним образом (зображення, схема) якогось об'єкта, що зберігає зовнішню схожість і пропорції частин при певній схематизації та умовності засобів зображення [4, с. 213].

Ми поділяємо думку Г. О. Можейко про те, що в широкому розумінні термін “моделювання” визначає загальний аспект пізнавального процесу. Тому для того, щоб пізнати об'єкт, необхідно змоделювати його [7, с. 20].

Процес моделювання розглядають як ефективний засіб пізнання. Зазначимо, що моделювання передбачає наявність: об'єкта дослідження; дослідника, перед яким поставлені конкретні завдання; моделі, яка створена для одержання інформації про об'єкт [9, с. 305].

В. С. Пікельна підкреслює, що моделювання підвищує культуру мислення керівників, значно покращує ефективність управлінського рішення, дає змогу не лише в цілісності уявити систему управління, але більш конкретно визначати проблеми керівництва в загальноосвітньому навчальному закладі [10].

Аналіз моделювання як методу дослідження дає підстави Л. В. Васильченко стверджувати, що цей метод має певні переваги порівняно з іншими методами, зокрема такі: "спрощення" реального об'єкта для того, щоб працювати з головними для науковця параметрами та характеристиками; зменшення чи збільшення за його допомогою реального об'єкта; побудови ідеальних (закритих) моделей, що, у свою чергу, дає змогу зекономити час і ресурси [3, с. 43].

Характеризуючи модель розвитку педагогічної діяльності, науковці перш за все, виділяють у ній основу, з якою взаємопов'язані всі її складові. У свою чергу, основа моделі являє собою розвиток педагогом способів, що забезпечують досягнення результату.

На основі науково-теоретичного аналізу праць визначних учених стосовно специфіки управлінської діяльності керівників закладів освіти ми розробили модель фахової підготовки магістрів менеджменту освіти до інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом (див. рис.). Ця модель є цілеспрямованою та цілісною, розкриває мету, завдання, зміст, принципи, організаційно-педагогічні умови, форми та методи підготовки майбутніх керівників навчальних закладів до інноваційного управління. Створена нами модель інтегрує в собі три взаємопов'язані блоки: цільовий, змістово-операційний та результативний. Наголосимо, що цільовий блок складається з мети та завдань; змістово-операційний – принципів, змісту, організаційно-педагогічних умов, форм та методів підготовки магістрів менеджменту освіти до інноваційного управління освітньою установою; результативний – показників та результату.

Таким чином, зазначена модель дає можливість визначити основні компоненти процесу підготовки майбутніх керівників загальноосвітніх навчальних закладів, виокремити інтегративні зв'язки між ними, охарактеризувати педагогічні прийоми для досягнення запланованого результату.

Для розуміння сутності розробленої нами моделі розглянемо зміст її складових.

Перш за все, зазначимо, що метою педагогічного процесу вищезазначеної моделі є формування готовності магістрів менеджменту освіти до інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом. Досягнення цієї мети реалізується через поступове вирішення взаємозалежних між собою завдань: формування мотиваційно-цільового компонента; формування когнітивного компонента; формування операційно-діяльнісного компонента; формування рефлексивно-оцінювального компонента.

Мотиваційно-цільовий компонент визначається системою мотивів інноваційної управлінської діяльності та наявністю основної мети професійної підготовки магістрів менеджменту освіти до впровадження інноваційного керівництва. Необхідно зауважити, що головним завданням освіти є формування когнітивного компонента, який визначається системою знань, які необхідні для ефективного та якісного інноваційного управління. Операційно-діяльнісний компонент відображає методику оцінювання рівня знань магістрів менеджменту освіти з інноваційного керівництва. Наголосимо, що операційно-діяльнісний компонент характеризується ефективністю професійної діяльності та реалізацією на практиці знань і вмінь з інноваційного менеджменту.

Рис. Модель фахової підготовки магістрів менеджменту освіти до інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом

Рефлексивно-оцінювальний компонент готовності магістрів менеджменту освіти до інноваційного управління передбачає здійснення оцінювання та самоаналізу професійної діяльності; упровадження головних завдань самореалізації майбутніх фахівців; виявлення проблем у процесі впровадження інноваційного менеджменту.

Фахова підготовка магістрів менеджменту освіти до інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом відбуватиметься відповідно до логіки цільового, змістово-операційного та результативного етапів педагогічного процесу. Досяг-

нення мети й вирішення задекларованих завдань забезпечується змістово-операційним блоком, який інтегрує в собі принципи, зміст, організаційно-педагогічні умови, форми та методи підготовки магістрів менеджменту освіти.

Відповідно до розробленої моделі, основними принципами підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів є загальнопедагогічні та специфічні. В основу представленої моделі покладені такі загальнопедагогічні принципи: науковості; систематичності й послідовності; доступності; цілеспрямованості; оптимального поєднання всіх форм організації навчального процесу; зв'язку з життям; свідомості та активності магістрантів; наочності; міцності знань, умінь і навичок; індивідуального підходу; гармонізації процесу навчання; мотивації; розвивального навчання; єдності педагогічних вимог; комплексного та ціннісного підходів; єдності свідомості й поведінки; виховання особистості в колективі; позитивного наслідування; практичної спрямованості; зв'язку лекційної та позалекційної навчально-виховної роботи зі студентами; керівної ролі викладача, кафедри в навчанні у ВНЗ.

До специфічних принципів фахової підготовки магістрів менеджменту освіти до інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом належать такі: інноваційності та відкритості; раціонального поєднання традиційного та інноваційного в управлінні.

З урахуванням теоретичних основ дослідження та визначеного нами реального стану підготовки магістрів менеджменту освіти до інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом особливу увагу потрібно приділити змістовій складовій вищезазначеної моделі. Загалом зміст підготовки майбутніх керівників закладів освіти до інноваційного керівництва базується на навчальних програмах для магістрів спеціальності 8.18010020 "Управління навчальним закладом". У змістовій складовій моделі фахової підготовки магістрів менеджменту освіти до інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом основним акцентом має бути засвоєння системи базових знань зі спецкурсу "Науково-методичні основи інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом"; формування системи професійних умінь та навичок з інноваційного керівництва; розвиток професійних якостей менеджера освіти.

Отже, формування готовності магістрів менеджменту освіти до впровадження інноваційного управління складається з поетапного виконання сукупності взаємопов'язаних процедур, які сприяють підвищенню рівня професійної майстерності. Вчені Л. І. Даниленко, В. Ф. Паламарчук зазначають, що перехід держави на модель інноваційного розвитку супроводжується вагомими змінами в усіх галузях суспільства, зокрема і в освіті. Ми поділяємо думку науковців про те, що в цьому складному процесі особливе місце належить змісту освіти, який, у свою чергу, визначається ядром навчально-виховного процесу в усіх галузях освіти [5, с. 16].

Узагальнюючи вищевикладене, можна зробити висновок, що впровадження зазначеного в моделі змісту навчання сприятиме підвищенню в магістрів менеджменту освіти рівня знань, умінь та навичок у галузі інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом.

У нашому дослідженні вдосконалення підготовки магістрів менеджменту освіти до інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом відбуватиметься за рахунок виокремлених у моделі організаційно-педагогічних умов. Ми погоджуємося з думкою О. В. Артеменко про те, що чим краще будуть підготовлені та впроваджені умови, тим кращі результати можна очікувати в професійній діяльності як викладача, так і майбутнього фахівця [2, с. 70]. У ході дослідження виявлено, що реалізація змісту та організаційно-педагогічних умов фахової підготовки майбутніх

керівників навчальних закладів пов'язана із використанням на практиці нормативно визначених для вищого навчального закладу форм та методів.

Враховуючи багатоаспектний підхід до проблеми підготовки магістрів менеджменту освіти, зазначимо, що для опанування навичками інноваційного керівництва необхідно використовувати такі форми організації навчального процесу, як: навчальні заняття; самостійна робота; магістерська практика; контрольні заходи. Аналіз наукової літератури свідчить про те, що сьогодні існує потреба в проведенні лекції-бесіди та лекції-полілога з аудиторією. При їхньому застосуванні можна використовувати більш активні форми семінарів, такі як: брифінг, авторський семінар, "круглий стіл", конференція, диспут, "мозковий штурм" [6, с. 27]. І. О. Акентьєва зазначає: "Вимоги сучасної освіти орієнтують на всебічний розвиток майбутнього фахівця, його професійну підготовку, а також на розвиток творчих, комунікативних здібностей та вміння будувати міжособистісні відносини, здатність брати на себе відповідальність. Це зумовлює пошук та широке впровадження нових ефективних методів навчання, методик, переорієнтацію ролі суб'єктів навчання, підходів, пріоритетів у навчально-виховному процесі" [1, с. 12]. Аналізуючи вищевикладений матеріал, зазначимо, що для формування готовності магістрів менеджменту освіти до здійснення інноваційного управління необхідним є поєднання різних форм і методів навчання, проведення спеціально організованих семінарів, круглих столів, майстер-класів та тренінгів.

Наступним блоком моделі фахової підготовки магістрів менеджменту освіти до впровадження інноваційного управління ЗНЗ, як правило, є результативний. У нашому дослідженні до цього блоку моделі обрані критерії мотивації, когнітивності, діяльності та рефлексії відповідно до визначених компонентів структури готовності майбутніх керівників закладів освіти до інноваційного управління.

Висновки. Таким чином, підготовка майбутніх керівників загальноосвітніх навчальних закладів до впровадження інноваційного управління є багатограним процесом, передбачає оволодіння основами інноваційного менеджменту та забезпечує здійснення менеджерами освіти інноваційної професійної діяльності. Як висновок зазначимо, що впровадження розробленої моделі дає змогу підвищити рівень готовності магістрів менеджменту освіти до інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом.

Список використаної літератури

1. Акентьєва І. О. Класифікація методів навчання у ВНЗ / І. О. Акентьєва // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. наук. пр. / редкол.: Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін. – Запоріжжя. – 2008. – Вип. 50. – С. 12–16.
2. Артеменко О. В. Педагогічні умови розвитку професійної успішності майбутнього вчителя-філолога / О. В. Артеменко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. – 2012. – Вип. 24 (77). – С. 65–71.
3. Васильченко Л. В. Управлінська культура і компетентність керівника / Л. В. Васильченко. – Харків : Основа, 2007. – 176 с.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – 376 с.
5. Даниленко Л. Зміст післядипломної освіти в інноваційному полі перетворень / Л. Даниленко, В. Паламарчук // Післядипломна освіта в Україні. – 2008. – № 1. – С. 16–22.
6. Кислов А. Г. Образование педагога: приоритеты и условия / А. Г. Кислов, Е. В. Плотникова, Л. А. Савельева. – Екатеринбург : Учебная книга, 2001. – 68 с.
7. Можейко Г. О. Директору про моделювання закладу освіти / Г. О. Можейко // Управління школою. – 2006. – № 14 (134). – С. 20–25.

8. Окса М. М. Методологія і методика науково-педагогічних досліджень : навч. посіб. / М. М. Окса. – Мелітополь, 2005. – 164 с.
9. Отрошко Т. В. Моделювання як специфічний засіб і форма наукового пізнання / Т. В. Отрошко // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. наук. пр. / редкол.: Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін. – 2008. – Вип. 50. – 434 с.
10. Пікельна В. С. Управління школою : у 2 ч. / В. С. Пікельна. – Харків : Основа, 2004. – Ч. 1. – 112 с.

Стаття надійшла до редакції 22.08.2014.

Меркулова Н. В. Модель професійної підготовки магістрів менеджмента освіти до інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом

В статті розкрито проблема формування готовності магістрів менеджмента освіти до інноваційної професійної діяльності; представлена модель професійної підготовки магістрів менеджмента освіти до інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом; визначені цільові, змістовно-операційні, результативні блоки моделі; розкрито сутність компонентів готовності магістрів до інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом; розглянуті зміст, принципи, організаційно-педагогічні умови, форми і методи професійної підготовки магістрів менеджмента освіти до інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом; визначені критерії і показники готовності майбутніх керівників навчальних закладів до інноваційного менеджменту; проаналізовані загальні положення професійної підготовки магістрів менеджмента освіти до інноваційної діяльності; обґрунтовані науково-методичні рекомендації в сфері реалізації визначених організаційно-педагогічних умов в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців.

Ключевые слова: менеджер освіти, модель, моделювання, інновація, управління, інноваційне управління, методика.

Merkulova N. Model of Professional Training the Masters in Management of Education to Innovative Management in General Education Institutions

The article considers the problem of the formation the readiness masters of education management to the innovative professional activity; presents the model of professional training the masters in management of formation the innovative management of educational institution; defined the target, content - operational, effective blocks of the model; the essence of the components of readiness to masters of innovative management education institution; the content, principles, pedagogical conditions, forms and methods of professional training to masters of education management, innovation management comprehensive school; criteria and indicators of readiness of future managers of educational institutions to innovation management; the General provisions of the professional training the masters in management education to innovation activity; the scientific - methodical recommendations on the implementation the certain pedagogical conditions in the process of professional training future specialists.

Theoretical - methodological analysis of scientific papers gave an opportunity to clarify the basic concepts of the problems and to analyze the process of preparation the masters of management for innovative management in secondary schools. The article states that the problems of professional training for future managers of educational institutions to innovation management is a very important national problem. Based on the analysis of works of prominent scientists, we theoretically substantiated model of professional training the masters in management for formation innovative management in secondary school. This model takes into account the continuous updating of the training managers in educational institutions; to shape the content of training on the basis of innovative orientation; creation of a system of continuous professional self-realization.

Key words: education manager, model, modeling, innovation, management, innovation management, methodology.